

УДК 378.1

Тетяна Федорівна Зенченко,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка,
e-mail: tatianazenchenko@ukr.net

ІНСТРУМЕНТИ ПРОЗОРОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто сутність проблеми забезпечення якості вищої освіти, висвітлено процес розвитку національної системи вищої освіти в контексті Стандартів і рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; здійснено аналіз наукової літератури, визначено основні складові елементи системи забезпечення якості, пов'язані з механізмами оприлюднення. Охарактеризовано процедури внутрішнього забезпечення якості згідно з Європейськими стандартами і рекомендаціями, подано опис краудсорсингу як одної з інноваційних технологій організації освітнього процесу і частини системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Ключові слова: якість у вищій освіті, забезпечення якості у вищій освіті, внутрішнє забезпечення якості, комунікація, управлінська діяльність, стейхолдери, краудсорсинг.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перспективи реформування вищої освіти, окреслені Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні [6, с. 164] передбачають з-поміж інших «підвищення якості викладання та навчання; посилення «трикутника знань» шляхом взаємодії освіти, досліджень та інновацій; запровадження механізмів ефективного управління й фінансування у галузі вищої освіти. Одним із основних напрямів європейської та світової інтеграції освіти на шляху підвищення якості та забезпечення справедливості є освіта дорослих, так звана «освіта протягом життя», що розбудовується державами за допомогою міжнародних організацій ООН, ЮНЕСКО, Світовий банк, ОЕСР, ЄС тощо, які, використовують загальноуніфіковану методологію (результати досягнення, індикатори зіставлення, стандарти, класифікації, компетентності, кваліфікації, рамки і мережі), формують спільний освітній простір уже не європейського, а світового масштабу. Новий інтенсивніший етап трансформації української освіти розпочався в 2014 році й був охарактеризований активізацією синхронізованого руху української освіти згідно з європейськими параметрами, які передбачають поступову уніфікацію державами у визначені терміни інструментів для вимірювання успішності реалізації цілей (стандартів, програм).

Як зазначено у Льовен/Лувенському комюніке [8], проблема якості вищої освіти є наскрізною на всіх етапах навчання впродовж життя. Державами має бути гарантовано забезпечення доступності, якості освітніх послуг, прозорості інформації щодо освітньої діяльності. Здійснення успішної політики в освітній галузі передбачає встановлення взаємозв'язків між усіма стейхолдерами: органами державної влади, закладами вищої освіти, студентами, роботодавцями і працівниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблеми становлення системи контролю за якістю освітніх послуг вищої освіти України охоплено широке коло галузей і напрямів, зокрема теоретико-методологічні до розвитку вищої освіти досліджували вітчизняні науковці: структуру, формування й тенденції розвитку вищої освіти характеризували В. Андрущенко, М. Згуровський, В. Кремень, В. Луговий, С. Ніколаєнко та ін., критерії і відповідність реальних показників якості досліджували Є. Владимирська, В. Домніч, С. Свіжевська, А. Шевцов та ін.); дослідженнями якості вищої освіти займались Ю. Скиба, О. Локшина, О. Ярошенко, С. Курбатов, В. Луговий, О. Локшина, Ж. Таланова, Т. Фініков, О. Шаров; національні системи оцінювання якості освіти характеризували Т. Добко, С. Калашнікова, В. Ковтунець, І. Прохор, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова та ін.

У дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів (Ф. Зарндт, Джеф Хау, Н. М. Кропочева, О. Мар'їна та ін.) презентовано значний інформаційний комплекс досліджень практичного застосування краудсорсинг-проектів в освітній сфері з використанням різноманітних мережевих платформ.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати важливість вивчення інструментів прозорості як складника комплексної системи забезпечення якості вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема забезпечення якості освіти має особливе значення в сучасному освітньому просторі: «Забезпечення якісної вищої освіти для всіх. Розширення доступу до вищої освіти є передумовою суспільного прогресу та економічного розвитку. Ми домовляємося вжити заходи на національному рівні із розширення загального доступу до якісної вищої освіти», – зазначено в Бухарестському комюніке [9].

Зниження якості вищої освіти України зумовлено об'єктивними і суб'єктивними чинниками: зокрема, зниженням довіри до вищих навчальних закладів в українському освітньому й економічному просторі, збільшення академічної мобільності студентів, здобуття ними вищої освіти у вищих іноземних країнах (збільшився показник українських абітурієнтів у польських вишах), збільшення невідповідності вимог ринку праці та академічної освіти. Усі зазначені чинники яскраво відображені в засобах масової інформації, зокрема інтернет-ресурсах (онлайн-медіа, блогах, освітніх форумах тощо), інформаційних даних статистичних звітів, які характеризують кількісний відтік абітурієнтів у вищі країни Східної Європи, показниках фахового працевлаштування випускників педагогічних спеціальностей у закладах системи освіти України тощо.

З огляду на необхідність адаптації української освітньої системи до світових практик «освіта – дослідження – інновації», активізації процесу інтегрування в європейську систему довіри до вищої освіти освітянами розпочато створення моделі національної системи цінностей, яка охоплює загальні властивості якості вищої освіти та відображає ефективність освітніх послуг шляхом впливу на соціальну, культурну та економічну сферу життя. Фактично поняття «якість освіти» розглядається з різних позицій: позиції суб'єктів освітнього процесу з урахуванням ієрархії соціально значущих характеристик, параметрів; позиції закладів освіти (постачальників), що надають комплекс освітніх послуг, адекватних вимогам державних стандартів, запитам особистості та суспільства (споживачів) з урахуванням прогнозу діяльності вищів у майбутньому.

Упровадження динамічної, здатної до варіативності моделі передбачає такі засади:

– автономність і самоврядність вищих навчальних закладів/установ, реалізація ними власної ефективної стратегії розвитку з орієнтацією на результат;

– власну стратегію розвитку вищого навчального закладу має відображати основні актуальні запити суспільства та специфічні особливості діяльності конкретного ВНЗ;

– прозорі процедури із забезпечення якості відповідно до обраної конкретним вищим навчальним закладом системи цінностей (процедури є складником внутрішньої системи забезпечення якості, оприлюдненої і зрозумілої для всіх учасників освітнього процесу та можуть різнитися для різних вищів, залежно від типу, рівня, профілю, стратегії розвитку; навчальні заклади мають упевнитися в компетентності своїх викладачів шляхом застосовувати прозорих процесів щодо прийняття на роботу, атестації та розвитку персоналу).

Європейські стандарти і рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах охоплюють з-поміж інших такі напрями:

– управління (менеджмент) освітнім закладом і процедурами забезпечення якості (навчальні заклади повинні визначити процедури менеджменту освітнього процесу, які б забезпечували стандарти навчальних програм, якість освіти та визнання державою дипломів, розробити ті впровадити стратегію систематичного контролю за підвищенням якості, участь студентів і представників ринку праці в обговоренні, розробленні і затвердженні систем забезпечення якості, а моніторингу та оновлення. Стандарт освітньої програми, менеджмент закладу і процедур забезпечення якості повинні мати офіційний статус і бути доступними для широкого загалу, зокрема шляхом оприлюднення на офіційному web-сайті освітнього закладу);

– моніторинг ринку праці та освітніх послуг, затвердження та періодичний перегляд освітніх програм (довіра до освітнього закладу з боку громадськості та потенційних вступників виникає та підтримується завдяки ефективній діяльності щодо забезпечення якості освіти, яка гарантує чіткість і доцільність у розробці навчальних програм, систематичність моніторингу і періодичність перегляду цих програм з огляду на актуальність та зумовленість вимогами ринку праці).

Ключовою метою «Стандартів і рекомендацій із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти» (ESG) визначено сприяння спільному розумінню забезпечення якості навчання і викладання між усіма стейкхолдерами з урахуванням індивідуальних здібностей, можливостей і особливостей сприймання ними інформації. У статті 1.1 «Політика забезпечення

якості» (Policy for quality assurance) Стандартів зазначено «Заклади повинні виробити політику для забезпечення якості, яка є публічною і складає частину їх стратегічного менеджменту» [7, с. 73]. Постійний контроль за процесами забезпечення якості, насамперед зовнішніми, надає європейським системам вищої освіти можливості демонструвати й підтверджувати якість, підвищувати прозорість, що допомагає побудові взаємодовіри і кращому взаємовизнанню кваліфікацій, програм та іншого забезпечення. Стаття 1.7 «Інформаційний менеджмент» надає перелік індикаторів системи якості, які є основними для «інформованого прийняття рішень та усвідомлення того, що працює гарно, а що потребує уваги» [7, с. 77]. Йдеться і про ключові індикатори діяльності вишу щодо організації освітнього процесу, і про задоволеність студентами освітніми програмами (Students' satisfaction with their programmes), і про наявні навчальні ресурси, підтримку студентства, прогресивну динаміку рівнів успішності, подальші кар'єрні шляхи випускників.

Основою діяльності із забезпечення якості є підзвітність (органу управління та громадськості) і покращення, які як чинники забезпечення довіри до закладу освіти є взаємопов'язані і взаємозумовлені формуванням та розвитком культури якості освіти внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів (стейкхолдери – всі учасники (суб'єкти) усередині закладу, як студенти, так і персонал освітнього закладу, працевдавці та зовнішні партнери закладу). Відтак, процес «забезпечення якості» потрактовуємо як опис діяльності у межах циклу безперервного вдосконалення освітніх послуг на засадах прозорості.

Оприлюднення будь-якої інформації щодо усіх сфер діяльності вищого навчального закладу відбувається за допомогою програмних продуктів управління (Learning management system LMS), які дають змогу розробляти й поширювати навчальні матеріали, забезпечувати доступ до інформації, організувати моніторинг якості навчального процесу та контролювати результати освітньої діяльності. Платформа електронного навчання має забезпечувати: «централізоване й автоматизоване управління начальним процесом, використання технологій самообслуговування і самоуправління; швидкість та зручність формування й доставки інформації; масштабованість (здатність системи до розширення і збільшення обсягів оброблюваної інформації)... підтримку мобільності та відповідності всім наявним стандартам... це центральний елемент, навколо якого збираються учасники освіти» [15, с. 120–122].

До платформ електронного навчання відносять і соціальні мережі, які розвиваються за допомогою технологій Web 2.0 (полягають у створенні контенту «Read/Write Web», освітні портали (наприклад, Wikipedia.org, osvita.ua), портали для обговорень (Google Moderator) тощо. Instagram, Twitter, Facebook – це інструменти, які набули широкого застосування не лише в учнів і студентів – ними успішно користуються громадські діячі, експерти різних галузей знань і сфер діяльності, зокрема й освітні експерти, політики, науковці, працівники різних міністерств, департаментів, відділів. Навчальні заклади різних типів мають не лише обов'язкові офіційні web-сайти, а й власні сторінки в зазначених соціальних мережах, спрямовані не лише на те, щоб оприлюднити новини закладу, необхідну документацію, що підлягає висвітленню, провести певні опитування, взяти участь у громадському обговоренні актуальних освітніх питань. Дуже важливим аспектом у цьому процесі долучення до широкого інтернет-середовища є те, що і педагоги, і менеджери освіти здійснюють корегування діяльністю навчального закладу, переносять розв'язання певної частини завдань у площину комунікації в Інтернеті за допомогою письмового спілкування, презентації власних думок і ідей у так званих «малих» текстах (дописах, постах, блогах, коментарях), використовуючи технології мікрописання. Використовуючи, наприклад, ненормативне ступенювання форм прикметників або прислівників автори реалізують приховані мовні ресурси та можливості для трансляції власних образів, нетривіальних, незвичайних, а часто й дуже емоційних висловлювань у широку аудиторію. Таким чином відбувається оцінювання якогось явища, діяльності, події, моделюється, прогнозується й корегується подальша діяльність. До речі, на підставі інформаційних даних онлайн-опитування центру досліджень Rew Research Center, показники користувачів соціальних комунікативних платформ у сфері освіти за 10 останніх років (період 2006–2016 р.) зросли: випускників коледжів збільшилося з 10 % до 78 %, випускників вищої школи – відповідно з 3 % до 59 % [11].

Зокрема яскравим прикладом успішної діяльності такого типу є використання краудсорсингу як управлінської освітньої технології, що передбачає виконання конкретного обсягу роботи у сфері управління освітою великою групою користувачів соціальної мережі (науковців і практиків), об'єднаних у тематичну освітню групу за допомогою відкритого обговорення проекту або змін до чинного законодавчого акта. Умови сьогодення вносять зміни в процес узгодження змін до чинних

наказів у галузі освіти, про що свідчить наявність обов'язкової сторінки «Громадське обговорення» на офіційному web-сайті Міністерства освіти і науки України, відбувається створення аналогових ресурсів закладами вищої освіти або за необхідності їхніми структурними підрозділами з метою здійснення зворотного зв'язку від інших стейкхолдерів вищої освіти для врахування рекомендацій громадських організацій, для пошуку оптимальних рішень тощо. Використовується так званий «раціональний» краудсорсинг – результати «спільної діяльності групи осіб, які можуть бути прогнозовані на основі даних про інтелект і досвід її учасників» [3, с. 101]. Безперечно, ідея краудсорсингу є широко використовуваною в бізнес-проектах, соціальних опитуваннях (та й, власне, не тільки для розв'язання наукових або бізнес-проектів, а й для створення певної змістової платформи, зокрема найбільш відомий краудсорсинговий проект Інтернету – це Вікіпедія – «вільної енциклопедії, яку може редагувати кожен», наповненість якої забезпечують усі небайдужі користувачі мережі з будь-якого континенту чи країни [10], але на освітянському полі ця технологія лише набуває обертів, використовуючи Інтернет-спільноту із широким загалом віртуальних експертів для презентації нових освітніх технологій, обговоренню одержаних результатів, висвітленню результатів освітньої діяльності закладів освіти різних рівнів і типів. Для адекватного й легітимного управління закладом освіти важливо збереження чіткої організації та керованості цього процесу задля забезпечення якісного результату. Активне розширення мобільності студентів як одної з основних змін у реформуванні освіти надає змогу використання краудсорсингу як оптимального інструмента забезпечення зворотного зв'язку та корегування рішень щодо системи управління якістю вищої освіти, підвищення ефективності освітнього процесу та науково-дослідницької діяльності.

Окрім того, сучасні виші активно застосовують технологію краудсорсингу для вирішення більш актуальних напрямів функціонування, наприклад, презентування вишу чи окремих спеціальностей (освітніх програм) у проведенні профорієнтаційної кампанії. До реалізації таких проектів варто залучати студентське самоврядування вишу, оскільки студенти зорієнтовані на використання інформаційно-комунікаційних технологій, паралельне до реальності існування, діяльність у соціальних мережах є невід'ємною частиною їхнього повсякденного життя. Водночас студенти мають велике бажання брати активну участь у власному житті, яке потребує реалізації сукупності різноманітних ідей.

Наприклад, сторінка «Факультет початкової освіти ГНПУ ім. О. Довженка» в соціальній мережі Facebook, життєпис якої регулюється саме за допомогою краудсорсингового моніторингу [14]. Основною метою кампанії є створення позитивного іміджу факультету і університету в цілому, розповсюдження інформації з-поміж потенційних абітурієнтів, студентства, роботодавців, громадських організацій тощо. Учасниками кампанії є студенти, випускники та викладачі факультету.

Технології краудсорсингу, що надають можливість бібліотекам (зокрема користувачам наукової бібліотеки Глухівського НПУ ім. О. Довженка) і представникам мережевих спільнот-груп одержати доступ до періодичних видань, значна частина з яких має власні електронні версії, сприяють спільному створенню вторинних інформаційних продуктів, зокрема використовуючи ресурси в уже згадуваній соціальній мережі Facebook, яка є популярною у здобувачів вищої освіти, педагогічної і наукової спільноти, однак не містить інструментів статистичного аналізу даних.

З огляду на активізацію останнім часом так званого «публічного архівування» в електронних бібліотеках, залучення громадськості до поліпшення або додавання матеріалів до вже наявних онлайн-архівних колекцій шляхом написання текстів, анотацій, розміщення світлин або тегів (прикладом можемо назвати тематичний репозиторій E-LIS [13]) перспективним напрямом убачаємо формування груп у мережевих спільнотах, орієнтованих на розширення або розв'язання конкретного питання; окреслення шляхів взаємодії користувачів із модераторами цих груп (активізація студентства, зокрема представників студентського самоврядування, до співпраці як представників факультетів, бібліотеки тощо), визначення типів комунікацій і тематики інформаційних видань/подій, здатних зацікавити інших користувачів соціальних мереж.

Ефективність упровадження краудсорсингу в інформаційне забезпечення освітнього процесу дає змогу оптимізувати механізм накопичення обсягів реферативної інформації з максимальною економією матеріальних, часових та трудових ресурсів. Тому вважаємо, що подальший розвиток краудсорсингових технологій в організації і супроводження освітнього процесу сприятиме покращенню взаємодії стейкхолдерів із усіма структурними підрозділами закладу освіти.

Інноваційні технології інтерактивного навчання, покладені в основу підготовки майбутніх керівників закладів освіти, спрямовані на те, щоб допомогти студентам не тільки набутися теоретичних

знань, умінь і навичок освітнього менеджменту, а й спонукати їх до постійного пошуку ефективних засобів функціонування закладу освіти, покращення взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу, створення умов успішної комунікації як в межах навчального закладу, так і презентація закладу як складника національної системи освіти. Науково-практичні заходи регіонального та всеукраїнського рівня (науково-практичні конференції, семінари тощо) надають змогу магістрантам поспілкуватися в інноваційному навчальному середовищі взаємодії, узяти активну участь в дебатах або дискусіях, що стосуються проблем, потреб і шляхів розвитку сучасної освіти, спроектувати реалізацію на практичних прикладах або під час організаційно-управлінської практики. Зазначені електронні платформи надають студентам можливість одержати цифрове відтворення власних думок, емоцій, висловлювань, інтегруватися в певну спільноту, перевірити власні ідеї, переконатися у переконаннях або обраному шляху, обговорити проблемні питання, уточнити або конкретизувати певні аспекти науково-практичної теми, організувати й планувати семінари, зустрічі, обговорення, які сприятимуть розвиткові письмовій комунікації та інтелектуальному розвиткові.

Висновки. Отже, коли ми розглядаємо й аналізуємо навички XXI століття, важливо передбачити тенденції змін в організації освітнього процесу, врахувати залучення студентів до управління власним навчанням як таких, що не тільки транслюють нові ідеї удосконалення освітнього процесу, мають свободу вибору форм, засобів і способів звітування за результати освітньої діяльності, а й усвідомлюють відповідальність за результативність упроваджених ідей. Безперечно, соціальні медіа – це джерело, де більшість усіх учасників освітнього процесу отримує значну частину інформації. Тому так важливо врахувати інтенсивну інтеграцію цифрових платформ та інструментів соціальних засобів масової інформації в аудиторію закладу освіти, щоб подолати розбіжності між традиційним досвідом працівників освіти та свідомістю майбутніх учнів із навичками XXI століття у Новій українській школі.

Здобуття вищої освіти передбачає досягнення багатьох цілей, важливими є якісна підготовка випускників до активного життя в громадянському суспільстві, до їх майбутнього працевлаштування, побудови кар'єри, набуття здатності до особистісного розвитку, мотивації до здобуття передових знань та стимулювання досліджень. У результаті мають бути враховані мотивації і бажання всіх суб'єктів освіти, які на підставі, знову ж таки, різних цілей формують різне ставлення до якості здобутої вищої освіти, що є результатом ефективної взаємодії викладацького складу, студентів та освітнього середовища за допомогою інструментів прозорості.

Список використаних джерел та літератури

1. Рашкевич Ю. М. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система: довідник користувача/ пер. з англ. // Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015 – 106 с.
2. Жиляєв І. Б. Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України / І. Б. Жиляєв, В. В. Ковтунець, М. В. Сьомкін // Вища освіта України: стан та проблеми. – К. : Нац. акад. прав. наук України, НАПН України, 2015. – 96 с.
3. Кіреєва О. Перспективи краудсорсингу як інструменту співпраці органів влади та громадськості в контексті розвитку публічного управління / О. Кіреєва // Державне управління та місцеве самоврядування. – Вип. 2. – 2016. – С. 97–104. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_14. Дата звернення : 10.10.2017.
4. Кропачева Н. М. Краудсорсинг як інноваційний інструмент створення реферативної інформації: перспективи застосування / Н. М. Кропачева // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. Вип. 5. – Режим доступу: <http://journals.dnpb.gov.ua/article/view/92022>.
5. Кузьмінська О. Г. Краудсорсинг та освітні комунікації в умовах університету. Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development, 2015. Електронний ресурс / О. Г. Кузьмінська. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/konfer40/140.pdf>. Дата звернення : 10.10.2017.
6. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с.
7. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І.,

Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.

8. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009. – URL: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

9. Бухарестське комюніке «Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти, Бухарест, 26–27 квітня 2013 р. – Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces/informacijno-analitychnimaterialy/756-novini-rozvitku-bolonskogo-procesu.html>. Дата звернення : 12.10.2017.

10. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0. Дата звернення 12.11.2017.

11. Social Media Fact Sheet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pewinternet.org/fact-sheet/social-media>. Дата звернення : 12.10.2017.

12. Інтенет-технології в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://internet-technologyeducation.blogspot.com/2017/09/blog-post.html> . Дата звернення 10.10.2017.

13. Eprints in library [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.rclis.org>. Дата звернення 10.10.2017.

14. Факультет початкової освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка [Електронний ресурс]. – Режим доступу https://www.facebook.com/po.gnpu.edu.ua/?hc_ref=ARRdoQF1XMVwdTQpL98Y88HjbGS9cZ_bS8NKH3HSFiDrYy7yU6lQDCRLivgbqKMSPY&pnref=story.unseen-section. Дата звернення : 12.10.2017.

15. Видавництво Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : karazinbook.univer.kharkov.ua. Дата звернення : 12.10.2017.

Татьяна Федоровна Зенченко,

кандидат педагогических наук,

старший преподаватель

кафедры педагогики и менеджмента образования

Глуховского национального педагогического

университета имени Александра Довженко,

e-mail: tatianazenchenko@ukr.net

ИНСТРУМЕНТЫ ПРОЗРАЧНОСТИ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КОМПЛЕКСНОЙ СИСТЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассмотрена сущность проблемы обеспечения качества высшего образования, освещен процесс развития национальной системы высшего образования в контексте актуализации проблемы обеспечения качества образования, произведен анализ научной литературы, определены основные составляющие элементы системы обеспечения качества, связанные с механизмами

Охарактеризованы процедуры внутреннего обеспечения качества в соответствии с Европейскими стандартами и рекомендациями, предоставлено описание краудсорсинга как одной из инновационных технологий организации образовательного процесса и составляющей части системы внутреннего обеспечения качества.

Ключевые слова: качество в высшем образовании, обеспечение качества в высшем образовании, внутреннее обеспечение качества образования, коммуникация, управленческая деятельность, стейхолдеры, краудсорсинг.

Tetyana Zenchenko,

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D.),

senior teacher of pedagogics and management

of education department of Oleksandr Dovzhenko

Hlukhiv National Pedagogical University,

e-mail: tatianazenchenko@ukr.net

INSTRUMENTS OF TRANSPARENCY AS THE IMPORTANT COMPONENT OF THE COMPLEX SYSTEM QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION

The article deals essence of problem quality assurance in higher education, the process of development

national system of higher education is reflected in the context of consideration Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area; an analysis of scientific literature is carried out, basic component elements which are depend on the mechanisms of making public is defined. Procedures of providing of quality are described to in obedience to Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, description the kraudsorsing as an one of innovative technologies of organization of educational process and part of the system internal quality assurance is given.

Institutions should have a policy for quality assurance that is made public and forms part of their strategic management. Internal stakeholders should develop and implement this policy through appropriate structures and processes, while involving external stakeholders.

Student-centred learning plays an important role in stimulating students' motivation and engagement in the learning process. This means careful consideration of the design and delivery of study programmes. It is important that admission processes and criteria are implemented consistently and in a transparent manner.

Instagram, Twitter, Facebook are wide-known tools that have become popular not only among pupils and students but also public figures, experts from various fields of study and professional activities, including educational experts, scholars, employees of different ministries and departments. One of the main aspects regarding this trend is that both educators and educational managers adjust the activities of the educational institution. They transfer solving a certain part of the tasks onto the communication platform on the Internet by means of written communication, presentation of personal thoughts and ideas in the form of so-called «small» texts (posts, blogs, comments) using microblogging technologies.

Innovative technologies of interactive learning are aimed at helping students not only acquire theoretical knowledge, skills and abilities of educational management, but also to encourage them to find effective means to enable effective functioning of the educational institution, improve mutual understanding between participants of the educational process, create conditions for successful communication within educational institution. Scientific and practical events at regional and national levels (scientific and practical conferences, seminars) allow students achieving their master's degrees to communicate in an innovative learning environment of interaction, to take part in debates or discussions concerning current issues, needs and directions of developing modern education, to design future organizational and managerial practice taking into account practical examples.

Information on institutions' activities is useful for prospective and current students as well as for graduates, other stakeholders and the public. Therefore, institutions provide information about their activities, including the programmes they offer and the selection criteria for them

Key words: *quality in higher education, quality assurance in higher education, internal quality assurance, communication, administrative activity, stakeholders, kraudsorsing.*

References

1. Yevropeys'ka kredytna transferno-nakopychuval'na systema: dovidnyk korystuvacha/ per. z anhl. // Yu.M.Rashkevych, Zh.V.Talanova – L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki, 2015 – 106 s.
2. Zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity: yevropeys'ki krashchi praktyky dlya Ukrainy. / Zhylyayev I. B., Kovtunets' V.V., S'omkin M.V. // Vyshcha osvita Ukrainy: stan ta problemy – K. : Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, NAPN Ukrainy, 2015. – 96 s.
3. Kiryeyeva O. Perspektyvy kraudsorsynhu yak instrumentu spivpratsi orhaniv vlady ta hromads'kosti v konteksti rozvytku publichnoho upravlinnya / O. Kiryeyeva // Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya. – Vyp. 2. – 2016. – S. 97-104. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_14. Data zvernennya : 10.10.2017.
4. Kropocheva N. M. Kraudsorsynh yak innovatsiynny instrument stvorennya referatyvnoyi informatsiyi: perspektyvy zastosuvannya // Naukovi pratsi Derzhavnoyi naukovo-pedahohichnoyi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Vyp. 5. – Rezhym dostupu: <http://journals.dnpb.gov.ua/article/view/92022>.
5. Kuz'mins'ka O.H. Kraudsorsynh ta osvichni komunikatsiyi v umovakh universytetu. Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development, 2015. Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu : <http://www.sworld.com.ua/konfer40/140.pdf>. Data zvernennya : 10.10.2017.
6. Natsional'na dopovid' pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy ; [redkol.: V. H. Kremen' (holova), V. I. Luhovyy (zast. holovy), A. M. Hurzhiy (zast. holovy), O. Ya. Savchenko (zast. holovy)] ; za zah. red. V. H. Kremenya. — Kyiv : Pedahohichna dumka, 2016. — 448 s.
7. Rozvytok systemy zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity v Ukraini: informatsiyno-analitychnyy ohlyad / Ukladachi: Dobko T., Zolotar'ova I., Kalashnikova S., Kovtunets' V., Kurbatov S., Lyn'ova I., Luhovyy V., Prokhor I., Rashkevych Yu., Sikors'ka I., Talanova Zh., Finikov T., Sharov S.; za zah. red. S. Kalashnikovoyi ta V. Luhovoho. – Kyiv : DP «NVTs «Priorytety», 2015. – 84 s.
8. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué

of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. – URL: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

9. Bukharest-s'ke komyunike «Vykorystannya nashoho potentsialu z naybil'shoyu korystyu: konsolidatsiya Yevropeys'koho prostoru vyshchoyi osvity, Bukharest, 26-27 kvitnya 2013 r. – Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : <http://www.tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces/informacijno-analitychnimaterialy/756-novini-rozvitku-bolonskogo-procesu.html>. Data zvernennya : 12.10.2017.

10. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0. Data zvernennya 12.11.2017

11. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : <http://www.pewinternet.org/fact-sheet/social-media>. Data zvernennya : 12.10.2017.

12. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : <http://internet-technologyeducation.blogspot.com/2017/09/blog-post.html> . Data zvernennya 10.10.2017

13. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : <http://eprints.rclis.org>. Data zvernennya 10.10.2017

14. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : https://www.facebook.com/po.gnpu.edu.ua/?hc_ref=ARRdoQF1XMVwdTQpL98Y88HjbGS9cZ_-bS8NKH3HSFiDrYy7yU6lQDCRLivgbqKMSPY&pnref=story.unseen-section. Data zvernennya : 12.10.2017.

15. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu : karazinbook.univer.kharkov.ua. Data zvernennya : 12.10.2017.

Отримано редакцією 13.10.2017 р.

УДК 378

Людмила Іванівна Тищенко,

асистент кафедри педагогіки

і психології початкової освіти

Глухівського національного педагогічного

університету імені Олександра Довженка,

e-mail: liudmylatyshchenko@gmail.com

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті визначено та проаналізовано можливі й доцільні психолого-педагогічні прийоми розвитку критичного мислення в майбутніх учителів. Показано, що студенти педагогічних вишів повинні володіти методичними знаннями і вміннями розвитку критичного мислення учнів, на власному прикладі вчити дітей розглядати ідеї з багатьох точок зору, відповідно до їх змістових зв'язків, порівняння їх з іншими ідеями. Наголошується на тому, що майбутній учитель покликаний формувати особистість незалежну, вільну, цілеспрямовану, здатну самотійно осмислювати явища навколишньої дійсності, відстоювати власну думку перед будь-ким і будь-де. Саме критичне мислення учнів є показником становлення і розвитку сучасної особистості.

Ключові слова: критичне мислення, майбутній учитель, вищий навчальний заклад, мислення, критика, самокритика.

Постановка проблеми. В умовах розвитку України як сучасної європейської держави важливе значення має формування самотійно мислячої особистості. Більшість людей не готова до свідомої участі в процесі розвитку суспільства, не здатна об'єктивно осмислювати інформацію, факти та події навколишньої дійсності, вносити нові ідеї в усі сфери життя суспільства, бути вільними в думках і висловлюваннях. Критичне мислення є чинником формування демократичного способу існування суспільства.

Дослідники процесу мислення розмежовують його на догматичне та критичне. За словами О. Яковлева, догматичне мислення, – «це насамперед нездатність свідомості даної людини охопити явища реального світу в усій їх повноті й динаміці... Догматичне мислення боїться самого себе, як і можливих відкриттів, нових ідей та висновків. А тому чіпляється за старе, перевірене й тривіальне». Специфікою догматичного мислення є несамостійність, обмеженість, орієнтація на авторитети, думку оточення, звичні норми і особливо на владу [8, с. 229].